

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 07.08.1975, sp. zn. 6 To 20/75, ECLI:CZ:NS:1975:6.TO.20.1975.1

Číslo: 29/1976

Právní věta: II. Zda jde o výr. prostř. většího hosp. významu ve smyslu znaků tr. činu odnětí hosp. určení, (§ 116 odst. 1 tr. zák.) je třeba posoudit z hlediska objektivního významu výrob. prostř. ve výr. procesu. Měřítkem zde tedy není např. hodnota výr. prostř. vyjádřena v penězích, ale to, zda jde o výr. prostředek, který podle své povahy má sloužit celé společ. a jehož využívání jednotlivcem by bylo v rozporu se soc. výr. vztahy. Zásobami předmětů potřeby většího rozsahu ve smyslu znaků tr. činu odnětí věci hospod. určení (§ 116 odst. 2 tr. zák.) se rozumí takové množství předmětů potřeby, jejichž držení v rukou jednotlivce nelze odůvodnit osobními potřebami. Tr. čin odnětí věci hospod. určení (§ 116 odst. 2 tr. zák.) je trest. činem s alternativními znaky. V konkrétním případě je proto třeba vždy dokazovat, které z alternat. znaků tohoto tr. činu obviněný naplnil. Hromadění zásob předmětů potřeby většího rozsahu není samo o sobě ještě zatajováním takových zásob.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 07.08.1975

Spisová značka: 6 To 20/75

Číslo rozhodnutí: 29

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Odnětí věci hospodářskému určení

Předpisy: 140/1961 Sb. § 116 odst. 1
§ 116 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 29/1976 sb. rozh.

I. Člen závodní stráže je při výkonu své funkce veřejným činitelem.

II. Zda jde o výrobní prostředek většího hospodářského významu ve smyslu znaků trestného činu odnětí hospodářskému určení podle § 116 odst. 1 tr. zák., je třeba posoudit z hlediska objektivního významu výrobního prostředku ve výrobním procesu. Měřítkem zde tedy není např. hodnota výrobního prostředku vyjádřena v penězích, ale to, zda jde o výrobní prostředek, který podle své povahy má sloužit celé společnosti a jehož využívání jednotlivcem by bylo v rozporu se socialistickými výrobními vztahy.

Zásobami předmětů potřeby většího rozsahu ve smyslu znaků trestného činu odnětí věci hospodářskému určení podle § 116 odst. 2 tr. zák. se rozumí takové množství předmětů potřeby, jejichž držení v rukou jednotlivce nelze odůvodnit osobními potřebami, které by mohly být účinně využity pro výrobní i nevýrobní spotřebu a jejichž odnětí těmto potřebám poškozují zájmy společnosti.

Trestný čin odnětí věci hospodářskému určení podle § 116 odst. 2 tr. zák. je trestným činem s alternativními znaky. V konkrétním případě je proto třeba vždy dokazovat, které z alternativních znaků tohoto trestného činu obviněný naplnil.

Hromadění zásob předmětů potřeby většího rozsahu není samo o sobě ještě zatajováním takových zásob.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze 7. 8. 1975 sp. zn. [6 To 20/75.](#))

Rozsudkem krajského soudu v Brně z 18. 4. 1975 sp. zn. 3 T 14/75 byl obžalovaný J. Z. uznán vinným trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zák. a trestným činem odnětí věci hospodářskému určení podle § 116 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) tr. zák. a za to byl odsouzen podle § 132 odst. 3 tr. zák. se zřetelem na ustanovení § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody na osm let, k jehož výkonu byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do druhé nápravně výchovné skupiny. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. byl obžalovanému uložen trest zákazu činnosti záležející v zákazu výkonu funkce člena závodní stráže na dobu pěti let. Podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. byl obžalovanému uložen trest propadnutí věcí uvedených ve výroku napadeného rozsudku.

K odvolání obviněného J. Z. Nejvyšší soud ČSR podle § 258 odst. 1 písm. b), c) tr. ř. napadený rozsudek krajského soudu v Brně z 18. 4. 1975 sp. zn. 3 T 14/75 zrušil a přikázal krajskému soudu, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Podle zjištění krajského soudu obžalovaný zneužil k postupnému rozkrádání materiálu ke škodě socialistické organizace svého postavení člena závodní stráže a zástupce velitele závodní stráže. Toto zjištění napadeného rozsudku tvoří podklad pro závěr krajského soudu, že obžalovaný používal při výkonu uvedené funkce ochrany a měl povinnosti veřejného činitele ve smyslu ustanovení § 89 odst. 8 tr. zák. a že zneužíval tohoto svého postavení k rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví. Tato okolnost spolu se zjištěním, že obžalovaný při zneužívání svého postavení veřejného činitele způsobil rozkrádáním uvedeného majetku značnou škodu, vyústila v závěr napadeného rozsudku, že u obžalovaného jsou splněny znaky kvalifikační okolnosti uvedené v ustanovení § 132 odst. 3 písm. a) tr. zák., s níž trestní zákon spojuje použití vyšší trestní sazby. Ani tyto závěry krajského soudu nevycházejí ze spolehlivého skutkového základu.

Odvolací soud uvádí v podstatě v souladu s úvahami soudu prvního stupně, že stále stoupající význam trvalého a dynamického rozvoje socialistického hospodářství v současné etapě vývoje naší socialistické společnosti vyžaduje, aby byla zvýšenou měrou zajišťována ochrana socialistických hospodářských organizací. Důležité úkoly na tomto úseku národního hospodářství plní závodní stráž, jejíž úkoly a působnost upravuje vyhláška č. 66 ministerstva národní bezpečnosti z 31. 1. 1953 ve znění vyhlášky č. 320/1953 Ú. l. o úkolech a působnosti závodní stráže zřízení v podnicích a závodech, úřadech, orgánech, ústavech a zařízeních (dále jen „závody“) je dbát o bezpečnost závodů, zejména chránit je před poškozováním a rozkrádáním národního majetku a kontrolovat osoby do závodů přicházející nebo z nich odcházející. V souladu s plněním tohoto významného úkolu upravuje ustanovení § 5 citované vyhlášky oprávnění členů závodní stráže při výkonu služby. Podle tohoto

základního ustanovení jsou členové závodní stráže při výkonu služby - jsou-li předepsaným způsobem zevně označeni - oprávněni a) zadržet podezřelé osoby v obvodu závodu a trvá-li podezření, odevzdat je bez průtahů nejbližšímu orgánu Veřejné bezpečnosti, b) provádět kontrolu povolenek vstupu cizích osob do závodu nebo do jeho části a podle pokynů ředitele (vedoucího) závodu prohlížet zaměstnance a osoby, které do závodu přicházejí nebo z něho odcházejí, c) provádět podle pokynů ředitele (vedoucího) závodu kontrolu věcí do závodu nebo jeho částí vnášených nebo z něho odnášených. Ustanovení § 6 citované vyhlášky upravuje podmínky, za nichž členové závodní stráže jsou oprávněni použít zbraně jako krajního prostředku.

Podle ustanovení § 89 odst. 8 tr. zák. je veřejným činitelem volený funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník národního výboru, soudu nebo jiného státního orgánu, státní hospodářské, družstevní nebo společenské organizace nebo příslušník ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru, pokud se podílí na plnění úkolů společnosti a státu a používá přitom pravomoci, která mu byla v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů svěřena. Toto zákonné ustanovení vyžaduje k naplnění pojmu „veřejný činitel“, aby v posuzované osobě šlo o odpovědného pracovníka (voleného nebo ustanoveného), který se podílí na plnění takových úkolů společnosti a státu, s nimiž je spojena spolu s odpovědností i pravomoc. Tyto náležitosti jsou u osoby pověřené výkonem funkce člena závodní stráže splněny. Z celospolečenské důležitosti a významu úkolů, které plní závodní stráž při ochraně podniků a závodů, zejména z hlediska jejich bezpečnosti a zabezpečování jejich majetku, lze mít za to, že osoba vykonávající funkci člena závodní stráže je „odpovědným pracovníkem“, který se podílí na plnění těchto úkolů. O správnosti tohoto závěru i z hlediska pojmu „pravomoc“ svědčí široká oprávnění člena závodní stráže (zadržet podezřelou osobu, použít zbraně jako krajního prostředku, právo kontroly vstupu cizích osob do závodu a další), opírající se o vpředu zmíněný obecně závazný právní předpis a nezbytná k tomu, aby byla náležitě zabezpečena působnost závodní stráže při plnění jí svěřených celospolečenských úkolů.

Na podkladě těchto úvah shledává odvolací soud správný závěr napadeného rozsudku, že osoba, pokud vykonává funkci člena závodní stráže, je veřejným činitelem ve smyslu ustanovení § 89 odst. 8 tr. zák. Krajský soud vycházel také ze správního právního závěru, že podmínkou trestní odpovědnosti veřejného činitele je, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s jeho pravomocí a odpovědností.

Krajský soud však neopatřil potřebné skutkové podklady pro výše uvedený právní závěr týkající se hodnocení obžalovaného jako veřejného činitele ve smyslu ustanovení § 89 odst. 8 tr. zák. Dosud provedenými důkazy nebylo zejména spolehlivě zjištěno, jakým rozhodnutím nebo opatřením byl obžalovaný ustanoven do funkce člena závodní stráže a zástupce jejího velitele, zda a v jakém rozsahu byl obeznámen s úkoly závodní stráže, jak byla konkretizována náplň jeho činnosti a jaká práva a povinnosti mu byly stanoveny se zřetelem na úkoly závodní stráže a oprávnění jejích členů vymezené v ustanoveních § 1, § 5, § 6 shora citované vyhlášky. Náležité objasnění všech těchto okolností má význam nejen pro řešení vpředu uvedených právních otázek, zda obžalovaný rozkrádal majetek v socialistickém vlastnictví při zneužívání postavení veřejného činitele a zda jsou u něho splněny podmínky trestní odpovědnosti veřejného činitele, ale též z hlediska případného zkoumání, v jaké intenzitě obžalovaný naplnil kvalifikační okolnost uvedenou v ustanovení § 132 odst. 3 písm. a) tr. zák. Z uvedených důvodů neměl krajský soud vycházet v podstatě toliko z doznání obžalovaného, že vykonával ve zmíněné provozovně funkci člena závodní stráže, popřípadě ze stručných údajů zprávy národního podniku Pozemní stavby Gottwaldov strojné dopravního závodu Gottwaldov-Malenovice z 9. 9. 1974 o těchto okolnostech, ale měl opatřit a provést další důkazy, zejména měl vyslechnout informovaného pracovníka poškozené organizace, opatřit organizační řád podniku, pracovní smlouvu uzavřenou s obžalovaným a popřípadě i jiné důkazy, pokud by měly z uvedených hledisek důkazní význam.

Podle zjištění krajského soudu obžalovaný spáchal trestný čin odnětí věci hospodářskému určení podle § 116 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) tr. zák. tak, že v Trnavě, okres Gottwaldov, v roce 1952 zatajil

při likvidaci své obuvnické živnosti různý obuvnický materiál a obuvnické stroje a po provedené likvidaci až do roku 1971 postupně na různých místech v okresech Gottwaldov, Kroměříž a Vsetín nakoupil různý obuvnický materiál, takže ke dni 29. 8. 1974 činila hodnota těchto věcí nejméně 79 104 Kčs a tento materiál a stroje měl uskladněny ve svém domě v Trnavě bez jejich hospodářského využití.

Také tyto závěry krajského soudu nevycházejí z úplného objasnění a správného hodnocení všech okolností významných pro rozhodnutí.

Ustanovení § 116 tr. zák. chrání zájem na hospodářském využití výrobních prostředků většího hospodářského významu ve výrobním procesu (§ 116 odst. 1 tr. zák.) a dále zájem na hospodářském využití všech předmětů potřeby pro účely výrobní i nevýrobní (osobní, společenské) spotřeby (§ 116 odst. 2 tr. zák.). Soukromé vlastnictví výrobních prostředků většího hospodářského významu, které mohou být hospodárně využity jen ve společenské výrobě, je v příkrém rozporu se zájmy rozvoje našeho socialistického hospodářství. Je také v zájmu socialistické hospodářské soustavy, aby předměty potřeby, které svým množstvím podstatně přesahují možnosti individuální spotřeby, byly rovněž k dispozici socialistické společnosti, neboť jedině ona je může hospodárně využít, ať již ve výrobě nebo v distribuci při zásobování obyvatelstva. Podle důvodové zprávy k ustanovení § 116 tr. zák. odnětí věci hospodářskému určení se odlišuje od spekulace (§ 117 tr. zák.) tím, že pachatel takové věci hromadí pro sebe a zabraňuje tak jejich hospodářskému využití, aniž je zamýšlí dále prodávat nebo směňovat.

Jak vyplývá z ustanovení § 116 tr. zák., skutková podstata trestného činu odnětí věci hospodářskému určení spočívá v tom, že pachatel buď zabraňuje hospodářskému využití výrobního prostředku většího hospodářského významu, který má ve vlastnictví nebo v držení tím, že jej zničí, poškodí, učiní neupotřebitelným, zašantročí nebo zatajuje (§ 116 odst. 1 tr. zák.), nebo stejným způsobem zabraňuje hospodářskému využití zásob předmětů potřeby většího rozsahu, jež má ve vlastnictví nebo v držení, anebo takové zásoby hromadí (§ 116 odst. 2 tr. zák.). Jde o taxativní výpočet způsobů odnětí věci hospodářskému využití, a proto jiné formy této činnosti nepřicházejí v úvahu.

Uvedené ustanovení trestního zákona - jak je patrné z jeho znění - předpokládá určitou vyšší intenzitu trestné činnosti, zejména aby se jednání pachatele vztahovalo na výrobní prostředek většího hospodářského významu nebo na zásoby předmětů potřeby většího rozsahu.

Pojem „větší hospodářský význam“ ve smyslu citovaného zákonného ustanovení je třeba posuzovat z hlediska objektivního významu výrobního prostředku ve výrobním procesu a při výrobě zejména předmětů potřeby. Měřítkem zde tedy nebude např. číselná peněžitá hranice, ale to, zda jde o výrobní prostředek, který podle své povahy má sloužit celé společnosti a jehož využívání toliko jednotlivcem by bylo v rozporu se socialistickými výrobními vztahy. Půjde o výrobní prostředek, kterého lze s ohledem na jeho povahu a důležitost pro výrobní proces účinně hospodářsky využít k výstavbě socialistické společnosti a na jehož využití v tomto smyslu má naše společnost zájem. Znak předmětů potřeby většího rozsahu (§ 116 odst. 2 tr. zák.) je třeba vykládat obdobně jako takové množství předmětů potřeby, jejichž držení nelze odůvodnit osobními potřebami a které by mohly být účinně využity pro výrobní i nevýrobní spotřebu a na jejichž využití pro tyto účely má tedy naše společnost zájem, resp. jejich odnětí těmto potřebám poškozuje zájmy naší společnosti. Krajský soud vzal v daném případě za prokázáno, že obžalovaný zabraňoval hospodářskému využití různého obuvnického materiálu, jež měl ve svém vlastnictví tím, že takový materiál hromadil a zatajoval. Při tomto závěru krajský soud neuvedl, v jakém rozsahu obžalovaný zásoby předmětného obuvnického materiálu zatajoval a v jakém rozsahu je hromadil, tzn., na který z předmětného materiálu se vztahuje způsob zabraňování hospodářskému využití těchto zásob uvedený v ustanovení § 116 odst. 2 písm. a) tr. zák. na rozdíl od způsobu uvedeného v ustanovení § 116 odst. 2 písm. b) tr. zák. Trestný čin odnětí věci hospodářskému určení podle § 116 odst. 2 tr. zák. je trestným činem s dvěma

alternativními skutkovými podstatami. Zatímco k naplnění znaků skutkové podstaty uvedeného trestného činu podle § 116 odst. 2 písm. a) tr. zák. se vyžaduje, aby pachatel zabraňoval hospodářskému využití zásob předmětů potřeby většího rozsahu, jež má ve svém vlastnictví nebo držení tím, že je zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými, zašantročí nebo zatajuje, k naplnění znaků skutkové podstaty téhož trestného činu podle § 116 odst. 2 písm. b) tr. zák. je zapotřebí, aby pachatel zabraňoval hospodářskému využití takových zásob tím, že je hromadí. Hromaděním předmětů potřeby většího rozsahu se rozumějí ty případy, kdy si pachatel opatřuje předměty, aby je dále pro sebe přechovával. Důvod, pro který se tak děje může mít význam pro posouzení stupně nebezpečnosti spáchaného činu pro společnost. K naplnění zákonného pojmu „hromadí“ ve smyslu citovaného zákonného ustanovení se nevyžaduje, aby pachatel takové věci zároveň zatajoval. Rozlišování zmíněných dvou způsobů, jimiž se stávají předměty potřeby z hlediska jejich hospodářského využití neupotřebitelné pro společnost, je tedy nutné především proto, aby uvedený trestný čin byl dostatečně konkretizován, a to mimo jiné v otázce formy a rozsahu jeho spáchání. Tuto konkretizaci nelze v daném případě provést na podkladě dosavadního dokazování, a proto je třeba v tomto směru doplnit dosavadní neúplné důkazní řízení potřebnými důkazy, a to především podrobným výsledkem obžalovaného ke způsobu nabytí jednotlivých věcí (předmětného obuvnického materiálu) a dále výsledkem informovaného pracovníka kožedělného družstva Svedrup a národního podniku Svit Gottwaldov, kteří by se mohli na základě odborných znalostí vyjádřit, z které doby pochází obuvnický materiál specifikovaný v přehledech založených ve spise na č. 1. 29 až 34 spisu. Lze očekávat, že na podkladě takto doplněného dokazování bude moci krajský soud s přihlédnutím k dosavadním výsledkům dokazování při jejich zhodnocení podle zásady uvedené v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. zjistit okolnosti potřebné pro správné posouzení, zda a v jakém rozsahu se obžalovaný dopustil trestného činu odnětí věci hospodářskému určení formou uvedenou v ustanovení § 116 odst. 2 písm. a) tr. zák. a dále v ustanovení § 116 odst. 2 písm. b) tr. zák.

Krajský soud též zjistil, že obžalovaný zatajil v rozhodné době při likvidaci své obuvnické živnosti i obuvnické stroje, které pak měl uskladněny ve svém domě bez jejich hospodářského využití. Krajský soud dovodil z tohoto zjištění, že obžalovaný naplnil tímto jednáním znaky skutkové podstaty trestného činu odnětí věci hospodářskému určení podle § 116 odst. 1 tr. zák. Tento závěr napadeného rozsudku není přezkoumatelný proto, že z odůvodnění napadeného rozsudku v rozporu s ustanovením § 125 tr. ř. nelze zjistit, zda krajský soud přihlížel při svých právních úvahách o naplnění znaků skutkové podstaty uvedeného trestného činu k tomu, že ustanovení § 116 odst. 1 tr. zák. vyžaduje, aby se jednání pachatele vztahovalo na výrobní prostředek většího hospodářského významu. Při tomto nedostatku není z napadeného rozsudku patrné, jak krajský soud hodnotil údaje svědka V. M., vedoucího technického rozvoje kožedělného družstva Svedrup, pokud se týkají okolností, které mohly mít význam pro posouzení otázky, zda předmětné obuvnické stroje (kombinací šicí stroj zakoupený v národním podniku Svit Gottwaldov v roce 1949, šicí stroj opravářský - typ Persy KC 0512, zakoupený od býv. firmy Baťa, dva ruční lisy, leštící kartáče a jedna ruční válečka (podrážek) jsou výrobními prostředky většího hospodářského významu ve smyslu ustanovení § 116 odst. 1 tr. zák. Bude proto třeba, aby krajský soud napravil i tento nedostatek a za uvedeným účelem doplnil dosavadní neúplní důkazní řízení přímým výsledkem svědka V. M. ke zjištění povahy a důležitosti předmětných strojů pro výrobní proces z hlediska jejich účinného hospodářského využití k výstavbě socialistické společnosti v rozhodné době. Teprve na uvedeném spolehlivém důkazním podkladu bude moci krajský soud správně posoudit, zda obžalovaný se dopustil trestného činu odnětí věci hospodářskému určení i jednání vztahujícím se na výrobní prostředky (obuvnické stroje), jak to má na mysli ustanovení § 116 odst. 1 tr. zák.

Dále Nejvyšší soud ČSR vytkl nedostatky spočívající v nedostatečném zjištění výše škody způsobené trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 tr. zák.